

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 194/2023-46

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advocatius s. r. o., Palackého 12, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1Cdo/130/2022 z 28. septembra 2022 vo výroku o náhrade trov dovolacieho konania takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1Cdo/130/2022 z 28. septembra 2022 vo výroku o náhrade trov dovolacieho konania **bolo porušené** základné právo sťažovateľky vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo pokojne užívať svoj majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1Cdo/130/2022 z 28. septembra 2022 vo výroku o náhrade trov dovolacieho konania **zrušuje a vec vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **460,68 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 9. januára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 1 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia, a to vo výroku o náhrade trov dovolacieho konania. Sťažovateľka navrhuje zrušiť II. výrok napadnutého rozhodnutia a vec vrátiť na ďalšie konanie.

II.

Skutkové východiská

2. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 17C/51/2007-1417 zo 14. októbra 2013 vyhovel žalobe sťažovateľky podanej proti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“), určením, že záložné právo na konkretizovaných nehnuteľnostiach neexistuje. Žalovanej uložil povinnosť zaplatiť sťažovateľke náhradu trov konania. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom č. k. 8Co/50/2020 z 22. februára 2022 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a určil, že sťažovateľka má nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie, ktoré 19. septembra 2022 zobrala v celom rozsahu späť. Napadnutým rozhodnutím najvyšší súd rozhodol v konaní o dovolaní žalovanej tak, že I. výrokom dovolacieho konania zastavil a II. výrokom nepriznal sťažovateľke nárok na náhradu trov dovolacieho konania z dôvodu, že jej žiadne trovy v dovolacom konaní nevznikli.

III.

Argumentácia sťažovateľky

3. Sťažovateľka považuje záver dovolacieho súdu, podľa ktorého jej nárok na náhradu trov dovolacieho konania nebol priznaný z dôvodu, že jej žiadne trovy v dovolacom konaní nevznikli, za svojvoľný. V súdom stanovenej lehote mu 11. júla 2022 doručila na základe jeho výzvy vyjadrenie k dovolaniu žalovanej. Následne žalovaná 19. septembra 2022 doručila súdu späťvzatie svojho dovolania, ktoré odôvodnila tým, že v podaní uviedla výroky rozsudku odvolacieho súdu v inom konaní. Keďže teda žalovaná procesne zavinila zastavenie dovolacieho konania a sťažovateľka bola v dovolacom konaní úspešná, má nárok na náhradu trov dovolacieho konania, ktoré jej v dovolacom konaní vznikli. Sťažovateľke vznikli v dovolacom konaní trovy právneho zastúpenia, pozostávajúce z dvoch úkonov: prevzatie a príprava právneho zastúpenia, ako aj vyjadrenie k dovolaniu z 11. júla 2022.

4. Sťažovateľka poukázala na rozhodnutie dovolacieho súdu v inom konaní, v ktorom za totožného skutkového a právneho stavu najvyšší súd priznal žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

IV.

Vyjadrenia najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

IV.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

5. Podľa najvyššieho súdu z bodu 6 odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že o náhrade trov dovolacieho konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) v spojení s § 453 ods. 1 CSP a vyslovil, že sťažovateľke sa náhrada trov dovolacieho konania nepriznáva. Rozhodnutie o ústavnej sťažnosti týkajúcej sa náhrady trov dovolacieho konania ponecháva na úvahe ústavného súdu.

IV.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

6. Zúčastnená osoba (žalovaná, pozn.) vo svojom vyjadrení uviedla, že napadnuté rozhodnutie dovolacieho súdu vo výroku o náhrade trov dovolacieho konania je plne v súlade so zákonom, nevykazuje žiadne znaky svojvôle v rozhodovaní a podľa jej názoru nezasahuje do sťažovateľkiných práv. Vzhľadom na uvedené skutočnosti považuje napadnuté rozhodnutie dovolacieho súdu za vecne správne a ústavnú sťažnosť sťažovateľky za neopodstatnenú.

IV.3. Replika sťažovateľky:

7. Sťažovateľka vo svojej replike poukázala na nález ústavného súdu č. k. IV. ÚS 127/2023-59 z 26. apríla 2023 v skutkovo a právne identickej veci, ktorým ústavný súd rozhodol o porušení práv sťažovateľov. Sťažovateľka je toho názoru, že najvyšší súd pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov dovolacieho konania opomenul zohľadniť úkony právnej služby uskutočnené právnou zástupkyňou sťažovateľky a ide o zrejmu nesprávnosť dovolacieho súdu vo výroku o trovách dovolacieho konania.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Sťažovateľka považuje záver najvyššieho súdu, podľa ktorého jej nárok na náhradu trov dovolacieho konania nebol priznaný z dôvodu, že jej žiadne trovy v dovolacom konaní nevznikli, za svojvoľný. Keďže žalovaná procesne zavinila zastavenie dovolacieho konania, sťažovateľka má nárok na náhradu trov dovolacieho konania, ktoré jej v dovolacom konaní preukázateľne vznikli.

9. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je nepochybne aj nárok na náhradu trov konania (napr. I. ÚS 48/05, II. ÚS 272/08). Prostredníctvom čl. 46 ods. 1 ústavy sa zaručuje každému základné právo na súdnu a inú právnu ochranu. Aj zákonná úprava platenia a náhrady trov konania obsiahnutá najmä v Civilnom sporovom poriadku určuje, či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy). Procesné predpisy, ktoré upravujú platenie a náhradu trov konania, treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu. Pritom treba dbať na to, aby nikto len z dôvodu, že uplatní svoje základné právo na súdnu ochranu, neutrpel materiálnu ujmu v dôsledku inštitútu platenia trov konania za predpokladu, že taký účastník konania bol úspešný, a to bez zreteľa na jeho postavenie v konaní (m. m. II. US 56/05, IV. US 147/08).

10. Vo všeobecnosti platí, že rozhodnutie o náhrade trov konania nedosahuje spravidla samo osebe intenzitu predstavujúcu možnosť vyslovenia porušenia základných práv a slobôd bez ohľadu na to,

akokoľvek sa môže účastníka konania citeľne dotknúť. Ústavný súd pri posudzovaní sťažností, ktoré smerujú proti rozhodnutiam všeobecných súdov v častiach, ktoré sa týkajú problematiky (náhrady) trov konania, t. j. problematiky, ktorá má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k prípadnému zrušeniu napadaného výroku o trovách konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu základného práva na súdnu ochranu (resp. práva na spravodlivé súdne konanie) zvlášť extrémnym spôsobom, alebo ak zistí, že napadnutým rozhodnutím došlo zároveň aj k nepripustnému zásahu do iných ústavou garantovaných práv (m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

11. Podľa § 256 ods. 1 CSP ak strana procesne zavinila zastavenie konania, súd prizná náhradu trov konania protistrane.

12. Podľa § 453 ods. 1 CSP ustanovenia o trovách konania pred súdom prvej inštancie sa primerane použijú na dovolacie konanie.

13. Zo zberného spisu vzťahujúceho sa na dovolacie konanie a z príloh ústavnej sťažnosti doručených ústavnému súdu vyplýva, že dovolanie proti rozsudku krajského súdu bolo podané žalovanou 8. júna 2022. Dovolanie bolo zaslané sťažovateľke na vyjadrenie, ktorá sa k nemu vyjadrila prostredníctvom splnomocnenej právnej zástupkyne podaním doručeným 11. júla 2022. Žalovaná vzala dovolanie späť podaním doručeným jej právnym zástupcom 19. septembra 2022. Z uvedeného podania vyplýva, že dovolanie bolo vzaté späť zo strany žalovanej v celom rozsahu. Vzhľadom na dispozičný úkon dovolateľky, ktorá vzala dovolanie späť, najvyšší súd podľa § 446 CSP dovolacie konanie zastavil. O trovách dovolacieho konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP v spojení s § 453 ods. 1 CSP. Sťažovateľka mala v dovolacom konaní plný úspech, preto jej proti neúspešnej žalovanej vznikol nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Keďže jej však v dovolaní žiadne trovy nevznikli, dovolací súd jej ich náhradu nepriznal (R 72/2018).

14. Ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov dovolacieho konania nevzal do úvahy úkon právnej služby uskutočnený právnou zástupkyňou sťažovateľky, ktorým bolo vyjadrenie k dovolaniu, ktoré bolo podané 11. júla 2022, teda ešte pred späťvzatím dovolania žalovanou, ktoré bolo podané až 19. septembra 2022.

15. Keďže najvyšší súd pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov dovolacieho konania opomenul zohľadniť už uvedený úkon právnej služby uskutočnený právnou zástupkyňou sťažovateľky a náhradu trov konania jej z tohto dôvodu nepriznal, zaťažil svoje rozhodnutie ústavnou neudržateľnosťou spočívajúcou v porušení práv sťažovateľky. Ústavný súd preto rozhodol, že napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu vo výroku o náhrade trov dovolacieho konania došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

16. Keďže výrokom napadnutého rozhodnutia o náhrade trov dovolacieho konania najvyšší súd zároveň zasiahol aj do majetkových práv sťažovateľky, ústavný súd dospel k záveru, že súčasne bolo porušené aj základné právo sťažovateľky vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a jej právo pokojne užívať svoj majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu, preto konštatoval aj porušenie týchto práv hmotného charakteru výrokom napadnutého rozhodnutia (bod 1 výroku nálezu).

17. Vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 1 dohovoru ústavný súd konštatuje, že označený článok vyjadruje záväzok vysokých zmluvných strán dodržiavať ľudské práva, teda nepredstavuje základné právo alebo slobodu, ktorých ochrany by sa sťažovateľka mohla pred ústavným súdom v konaní podľa čl. 127 ústavy domáhať, preto ústavnej sťažnosti v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

18. Ústavný súd v súvislosti s návrhom sťažovateľky na zrušenie II. výroku napadnutého rozhodnutia a vrátenie veci najvyššiemu súdu dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel (bod 2 výroku nálezu). Po vrátení veci na ďalšie konanie bude najvyšší súd povinný opätovne rozhodnúť o nároku na náhradu trov dovolacieho konania, pričom je viazaný právnym názorom ústavného súdu vyjadreným v tomto náleze [§ 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

VI.

Trovy konania

19. Ústavný súd priznal sťažovateľke podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde nárok na náhradu trov konania, ktoré sťažovateľka vyčísliła v sume 460,68 eur s DPH.

20. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2018 je 153,50 eur a hodnota režijného paušálu je 9,21 eur. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2018 (prevzatie a príprava zastúpenia – plnomocenstvo z 27. februára 2018, pozn.) a za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 (podanie sťažnosti ústavnému súdu). Náhradu za tretí úkon právnej služby – repliku sťažovateľky z 31. mája 2023, ústavný súd nepriznal, pretože obsah uvedeného podania nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci a sťažovateľka jeho náhradu ani nepožadovala. Právna zástupkyňa sťažovateľky je platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena zvyšuje o 20 %.

21. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. júna 2023

Robert Šorl
predseda senátu